

Տարին 10 րուր. վեց ամիսը՝ 6 րուրի, երեք ամիսը 3 ր. 50 կ. ամիսը՝ (Թիֆլիսում) 1 ր., հասում 5 կ.: Բաժանորդ հն. զբոսում միմյանի խմբագրատանը՝ Գալիցի. փողոց, № 5.

Խմբագրություն հասցեն՝ Тифлисъ, Редакция «Норъ-Даръ»
Կամ Tiflis, Rédaction «Nor-Dar»

Խմբագրությունը բաց է ամեն օր (բացի տոն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Յոթադարյունների ընդունում են ամեն լիցենզիայով: Յոթադարյունների բաժինը 2 կ.: Երեքշաբթի համար կրկնապատիկ

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ

Առաջնորդող.—Պէտք է գնալ գաւառ:

Քրտնիկոն.—Լուրերը: Մեզ գրում են.—Բերդուսից, Թեմ. րուզ գիւղից, Հաջիբեկից, Շալիքայից: Մամուլի շուրջը:

«Քաղաքակրթութեան ներկայացուցիչները» Գ. Պոլսում:

Թղթակցութիւններ.—Նամակ Կիպրոսից.—Նիկոսիա:

Քաղաքական.— Ապստամբութիւնը Մակեդոնիայում: Ապստամբական վիճակը Ալբանիայում: Նահանգում:

Հետ-Գաղթի հետազոտում:

Յայտարարութիւններ:

Թիֆլիս 25-ն օգոստոսի 1903 թ.,

Պէտք է ԳՆԱԼ ԳԱՆՈՒՄ:

Ամեն մի ժողովրդի առաջնորդը, ղեկավարը հանգիստանում է զարգացած, խելահաս և փոքրամասնութիւն կազմող մարդկանց մի խումբ, որը սովորաբար կոչւում է «խնայողները»: Վերջինիս հասարակական կեանքի մէջ խաղացած դերը այնքան կարևոր ու այնքան արդիւնաւէտ է, որքան նա խելահաս է իւր կոչման տրամադրած պարտականութիւններին, որքան նա օժտուած է մարդու ու սուրբ զգացումներով դէպի իւր ետևից բարձր եկող ամբողջը:

Ամենայն իրաւամբ կարող ենք ժամանակի անհունութեան մէջ առ խորիմար թաւալող ժողովրդին նմանեցնել հակայական մի կառույց, որի անիւնները կազմում են նրա առաջատար, հասկացող դասը, նրա խնայողները: Որքան հաստատուն և նպատակաւոր մարմին է անիւնների շնորհիւ, այնքան ապահովուած ու ազատ են կառույցի շարժումները: Հանեցէք կառույցի տակից նրա անիւնները—կառույցը յաւիտեան անգամալուծուած է և մատնուած անշարժութեան: Մեծ է խնայողներու դասի առաջ բերած ազդեցութիւնը թէ՛ դրական և թէ՛ ժխտական տեսակետից: Խնայողներու խոհուն, մտածուած և գործունէութեամբ առատացած քայլերը առաջնորդում են նրա ետևից գնացող ամբողջին դէպի օգտակարը, դէպի ազնիւ, բարձրացնում են անունն ու դիրքը շրջապատող օտար հասարակութիւնների առաջ, տալիս են նրան կեանքի իրական և մղում նրան դէպի այդ իրական բարձրութիւնը: Երջանիկ է և կատարելապէս ապահովուած այն հասարակութիւնը, որի գլուխ կանգնած ղեկավար մարմինը տոգորուած է մարդասիրական ձեռնարկներով, ունի շրջապատը բնական կարողութիւն և որի գլուխութեան նպատակի մէջ ընդհանուրին օգտակար լինելու ձգտումը ունի գրաւած որոշ տեղ:

Ընհակառակը, վաղ այն ժողովրդին, որի առաջնորդ համարուող խնայողները ղեկեցիկան դատապարտուած է անշարժութեան, և կամ որի շարժումները անհաշիւ ու անխորհուրդ են և ուղղուած ընդդէմ հասարակութեան պահանջներին ու շահերին: Ինտելիգենտ դասի ունեցած կարեւորութիւնը առաւել ևս ստիպողական և վրձնական է դառնում այն հասարակութիւնների համար, որոնք զբաղուած են ինքնուրոյն կեանքի և ուր ամբողջ կանգնած է քաղաքակրթութեան լուսաւորութեան ստորին աստիճանների վրայ: Այդ պիտի միջավայրերում ինտելիգենտների առաջ բացում է գործունէութեան ընդարձակ հրապարակ և նա իւր բոլոր ոյժերը կեդրոնացնում է հանրային կեանքի այն բոլոր կետերի վրայ, որոնք կազմում են նրա հաստատութեան սիւները և առանց որոնց չկայ հասարակութիւն, չկայ հանրային կեանք:

Թողնելով ինտելիգենտների առաջ կեդրոնական քաղաքների բացած ասպարէզները մի կողմ, որոնց մասին, ուրիշ անգամներ առիթ ունեցել ենք խօսելու, ներկայ տողերովս մեր նպատակն է մեր երկրաւարը պատրաստ ոյժերի ուղադրութիւնը դարձնել կեանքի մոռացուած, երկար ժամանակ ամենքի ուշադրութիւնից, չզրտեմք կամաւ ասելու, թէ՛ աւանդ, լրիւլած մի անիւնի վրայ: Այդ մոռացուած, մտահանարուած անիւնը մեր դաւառական կեանքն է, որը նոյնքան պահանջկոտ ու ստիպողական է դարձել, որքան դուրս է իր կեդրոնական քաղաքների հայ կեանքը:

Գաւառացի հայ հասարակութիւնը պէտք ունի դարգանալու, մտքի պաշար ամբարկու և այդ պէտք է կատարուի գրադարաններով, գրադարանների, կանոնաւորուած գրադարանների և մշտական թատրոնական բեմի միջոցով: Գաւառացի հայը պէտք ունի իւր առաջ ունենալու օրինակելի գործունէութեան նմուշներ արդիւնաբերութեան այս կամ այն ճիւղի վերաբերութեամբ: Վերջապէս գաւառացի հայի կեանքի բարդուած տղամանիկը պահանջում են խմբակցական գործունէութիւն գիւղական տնտեսութեան այս կամ այն ճիւղը շահագործելու համար, որոնք պահանջում են մանր սլոքերի համախմբում: Այս բոլորի համար հարկաւոր են առաջնորդներ, պատրաստուած ոյժեր, նախաձեռնող անհատներ, որոնք անցնելով գործի գլուխ, տան նրան նպատակաւոր մարմինը: Նրանց հետ ժողովրդին:

Հայ ինտելիգենտ երկրասար-

կութիւնը եթէ կամենում է իւր հասարակութեան օգտակար լինել—պէտք է յօժարի գնալ գաւառ և իւր ոյժերը դնի նրա պահանջների տրամադրութեան տակ:

Ս. ԷՋՄԻԱՏԻՆ.—24 օգոստոսի, օրուայ 1. Ժ 54 ր.

Կատարում է Միւսուի օրհնութիւնը. յայտնում են ձեռք խորը տպաւորութեան տակ:

Ս. ԷՋՄԻԱՏԻՆ.—24 օգոստոսի, երեկոյան 5 Ժ. 10 ր.

Այսօր կատարուեցաւ սրբալոյս Միւսուի օրհնութիւնը:

Ս. ԷՋՄԻԱՏԻՆ.—24 օգոստոսի, երեկոյան Ժամը 7-ին

Սրբալոյս խորհրդաւոր տպաւորութեան տակ շտապում են հարգելու ձեռք ու Միւսուի օրհնութիւնը:

Նորին Օծութիւնը մեծ հանդիսով բոլոր սրբազաններին, ամբողջ միաբնակութեամբ կատարեց սրբալոյս Միւսուի օրհնութիւնը:

ԲՈՎՆԻԿՈՆ

Քառասուն տարուայ անընդ ծառայութեան համար շքանշաններ են շնորհուած, ի մէջի այլոց, Գովկասի կառավարչապետի օգնական գեներալ-էյտ. Փրիզէին և կառավարչապետի խնայող անդամ Սուլթան-Պրիմ-Քրիզէին:

Յիսուն տարուայ անընդ ծառայութեան համար շքանշան է շնորհուած ճանապարհների հաղորդակցութեան Գովկասի շրջանի վարչութեան անդամ Գալիցի-Պրիմ-Քրիզէին:

Որոշուած է Թիֆլիսում ոչխարի մի գինը իջեցնել 1 կ., այսինքն Ֆունում 11 կոպէկի փոխարէն նշանակել 10 կ.:

Մտադրութիւն կայ դպրոցական առաջնիկայ տարուայից Գովկասի ուսումնարանի շրջանում այնպիսի կարգ մտցնելու, որ Թիֆլիսի բոլոր միջնակարգ դպրոցներում ընդունելութեան քննութիւնները սկսուին մինչոյն օրը, որպէսզի երեխանց ծնողները հնա. բաւարարութիւն չունենան խնդիրներ տալու միաժամանակ մի քանի դպրոցներում:

Համարուից Գաւառ-ին հեռագրում են օգոստոսի 22-ից, որ Եւսեբուլան երկրորդ, խառն ազգութիւնների ներկայութեամբ, մեր գիւղի ծխատէր Արսէն քահանայ Բլրցիան հոգեհանգիստ կատարեց Տ. Տ. Մելքիսեդէկ տաճարի սրբազան Մուրադեանի յիշատակին և մի գաւառական գիւղացիների ծանօթացնելը Սրբազանի կեանքի հետ:

Հոնան աւարտուեց. գիւղացի կալուած են հացը: Երանականը փոխուեցին, անձրեւ է գալիս: Օլթիի մօտ գտնուող Լուրէկ գիւղացի երեւոյթութիւնը օգոստոսի 13-ին կայծակնաբար են եղել և մահացել դաշտային աշխատանքի ժամանակ:

Թեմիսի. գիւղից (Գաւառի շրջան).—Օգոստոսի 13-ին յանկարծամահ ե. դու սրտացաւից այս գիւղի Պողոս քահանայ Մատթէոսեան, 63 տարեկան հասակում: Հանգուցեալը Տաճկաստանի 2-րդ դ. (Գաւառի նահանգ.) գիւղի քահանան էր: Թուրքերի հալածանքների

հորդութիւն են կատարել մինչև Սուրբ Յակոբի աղբիւրն ու գերեզմանը և միւս օրը հասել են Նրեան: Օգոստոսի 24-ին նրանք պէտք է գնային Անի:

—Այս օրերս պ. Գրեք Հալլէից Գովկաս գաղով, բարձրացել է Գաղթէկի ամենաբարձր կէտը: Նա փորձել է բարձրանալ նաև Մեծ Մասիսի գագաթը, բայց հաջիւ մի քանի տառնակ մետր բարձրանալուց յետոյ սարսափելի ցուրտն ու փոթորիկը ստիպել են նրան իջնել:

—Նոր-Նախիջևանի աղքատաց հոգաբարձութեան քարտուղար պ. Յ. Բողդանեան, ինչպէս յայտնի է, թողաւ իր խնդիրը և Նոր-Նախիջևանում հրատարակելու «Ջրոյց» անունով հայերէն մի լրագիր: Այժմ, ինչպէս հաղորդում է «Պրիւպ. Արայ» թերթը, մամուլի գործերի վրաստար վարչութիւնը յայտնել է խնդրաբեր, որ ներքին գործերի միջոցաւ հնարաւոր չի համարել գոհացում ապաւն նրա խնդիրին:

—Երեկ, օգոստոսի 25-ին, լրացաւ 25 ամսակ այն օրուայից, երբ ռուսաց զորքերը մտան Թաթիսում:

—Ներքին գործերի միջոցաւ օգնական գեներալ-էյտ. Ֆոն-Վալ իւր Բագու եղած միջոցին ոստիկանութեանը հրամայել էր կազմել Բագու քաղաքի բոլոր հատկանշների և գործարանների ծառայողների անուանացուցակները, իւրաքանչիւրին առանձին: Այդ ցուցակները, տեղական թերթերի տակնով, շուտով կ'օգտագործեն ներքին գործերի միջոցաւ:

—Բաւականի ժողովուրդը է դրաւում Պրիւպիցի ցիւրկը: Թէպէտ Գաւառում է քաղաքի կենդանից հեռու, Միքայիլեան պրոսպեկտի վրայ, Մուշտայիլի մօտ Յիւրէկ իւր խմբով մօծել է և տաւանակալցող գիւղ ինչու հաւակ իւր շուրջը, բայց հաճութեամբ ցարդի է ապանաւոր լինել դառն ներկայացումներին: Առանձնապէս աչքի են ընկնում Մարի և Տանի օրորողները, ինչպէս և օրորող Անտոն Պրիւպիլի ձիաբու ձիաբու ձիաբու և անկի ժակի ձիաբուի մասին: Առանձնապէս զբաւում են և հետաքրքրական է բոյնը Օգոստոսի իւր ընտանիքով, որոնք վերստին կ'արժանանան փոքրիկ փոքրիկ և զփուր արշաւանը են տարբերում և փորձել անուամբ Յիւրէկ այս օրերս տեղափոխուած է Բագուում:

ՄԵԶ ԳՐՈՒՄ ԵՆ

Բերդուսի գիւղից (Գաւառի շրջան).—Գիւղացի, օգոստոսի 10-ին, մեր գիւղական եկեղեցում, խառն ազգութիւնների ներկայութեամբ, մեր գիւղի ծխատէր Արսէն քահանայ Բլրցիան հոգեհանգիստ կատարեց Տ. Տ. Մելքիսեդէկ տաճարի սրբազան Մուրադեանի յիշատակին և մի գաւառական գիւղացիների ծանօթացնելը Սրբազանի կեանքի հետ:

Հոնան աւարտուեց. գիւղացի կալուած են հացը: Երանականը փոխուեցին, անձրեւ է գալիս: Օլթիի մօտ գտնուող Լուրէկ գիւղացի երեւոյթութիւնը օգոստոսի 13-ին կայծակնաբար են եղել և մահացել դաշտային աշխատանքի ժամանակ:

Թեմիսի. գիւղից (Գաւառի շրջան).—Օգոստոսի 13-ին յանկարծամահ ե. դու սրտացաւից այս գիւղի Պողոս քահանայ Մատթէոսեան, 63 տարեկան հասակում: Հանգուցեալը Տաճկաստանի 2-րդ դ. (Գաւառի նահանգ.) գիւղի քահանան էր: Թուրքերի հալածանքների

չգիմանալով, ընտանիքը թողած իւր տեղում, եկել էր Ռուսիա և 11 տարի էր, որ քահանայադրածում էր Թէմուր-զում: Պէտք է ասած թէ՛ և Նին, բայց ջերմեռանդ և պարտաճանաչ քահանայ էր: Օգոստոսի 16-ին Օլթիի գաւառական թողող քահանաների և ժողովրդի մասնակցութեամբ կատարուեց թաղման հանգիստը: Ինչպէս գիւղացիները պատմեցին, ընտանիքի կարօտով այրուել մաշուել է, բայց հարաւորութիւն չի ունեցել վերադառնալ հայրենիք: Այս գիւղը, որ 40 տուն բնակիչ ունի և գտնւում է Օլթիից 2½ վերստ-հեռավորութեան վրայ, այժմ մնացել է առանց քահանայի: Հունձն աւարտուած է, հացը առատ է, կալուած են գիւղի և ցորենի: Մի օր է, որ յորդառատ անձրեւներ են գալիս:

ՀԱՅԻՔՆԵՐԻՑ (Գանձակի գաւառ.)

—Սարով գիւղից Եւսեբուլ կայարանը սայլով զննող 6 մարդ գնդակահար են եղած ճանապարհին ռուսազորների հրացաններով: Պատմում են, որ ռուսազորները գաւառ են եղել մտած վրէժ լուծելու համար իրենց մի թշնամուց և սպանել են բոլոր սայլուորդներին, որպէսզի ոչ ոք վրայ չմնայ իրենց չարագործութեան:

—Մի քանի օր առաջ երեք չարագործ գերի են վերցնում մի պատանի և պահում են անտառում այնպիսի ժամանակ, մինչև որ տէրը մի որոշ գումար կայաններ անտառից ոչ այնքան հեռու գտնուող գիւղացի խառնարին: Միւս օրը խառնարի մօտ են գնում ոստիկանական երեք պաշտոնեայ և ոստիկան են նրան, որ պատանու և նրան յափշտակող չարագործների տեղը յայտնի խառնարը հրաժարում է: Մինչ այդ, պատանուն աղոթում է փախչել իրեն յափշտակողների ձեռքից և գալ ոստիկանական պաշտոնեաների մօտ: Վերջինիս հետամուտ են լինում չարագործներին և նրանց գտնում են Ուսկանապատ գիւղում: Չարագործներից երկուսն աղոթում է փախչել, իսկ երրորդը բռնում է ուղիք վերջ ատաղջից: Գիւղացիք յարձակուած են թուրքի վրայ և դաշտայնեցող մահացու վրէժը հասցնում նրան: Այս բանի համար գիւղացիներին պատժելու նպատակով ստիպեցին նրանց ինչպէս չարագործին, այնպէս և թուրքի մարմինը չալակած տանել մէկին Գանձակ, միւսի. Հաջիբեկ:

Եւսեբուլ.—Տեղիւ թրքահայ պանդուխտներ և գաղթականներ կեդրոնացած են Մտարի Բագու կոչուած մասում: Նրանց հասցէին արտասահմանից եկած շատ նամակներ կորչում են և տիրոջը չեն պահանջում, որովհետեւ այդ մասի պոստային ցրէր բացի ուսերեցից ուրիշ լիցու չգիտէ, իսկ նամակների հասցէն գրում է լինում Ֆրանսերէն լիցուով: այսպիսով ցրէրը նամակները փոխանակ իրենց տէրերին յանձնելու, յանձնում է երբեմն առանձին պատահողներին, իսկ սրանք նամակը բնակուց և կարգաւոր յետոյ անխնայեց պատուում դէն են ձգում: Զատ ցանկալի է, որ այս բանի վրայ ուղադրութիւն դարձուի և յիշեալ մասի համար պոստային ցրէր նշանակուի ֆրանսերէն կարգաւ իմացող մէկը:

ՍԱՍՈՒԼԻ ԾՈՒՆԶԸ

«Кавказск. Минер. Воды», թերթը

Uhruf

ՆՈՐ-ԳԱՐԻ-Ի ՀԵՌԱՎՈՐՆԵՐ

(Ռուսաց հեռագրական գործակալութիւնից)

Օգոստոսի 22-ից

ՍՈՖԻԱ.—Այն լուրերը, թէ Թիւրքի-ան վերջնապէս է տուել Բալկան թերակղզին, ճիշտ չեն:

ՊԱՐԻՅԶ.—Մինիստրները խորհրդի այսօրուայ նիստում Դիւլիւստէն քննու-թեան առաջարկեց Թիւրքիայի իրերի դրութեան խնդիրը: Խօսուած է, որ պետութիւնները Կ. Պոլսի ներկայա-ցուցիչները թերեւս միասին առաջարկ-րութիւնը անեն Դրանք:

ԱՐԻՍՏՈՒՊՈԼԻՍ.—Առեւտուրը և հա-զարակցութիւնները Կրքիս-Քիլիսէում բոլորովին դադարել են, միւսը անգամ Կրքիս-Քիլիսէին մօտակայ չընկալալուով դրութիւնն ապահով չէ: Դանդաղուած են ռազմական զէնքերի և ռազմաօդային զէնքերի և զինամթերքի 5 հազարաւոր զորք և մի ուսման զորք: Ըստ թրքական տեղեկութիւնների, շարունակուած է հրոսակալութիւնը արտաքսում այդ եր-կու գաւառները: Վերջին օրերը նո-րից ընդհարումներ են պատահել հրո-սակալութիւնի հետ:

Օգոստոսի 23-ից

ԼԻՐԱՆԻ.— Թաղաւոր Կայսրը, Թա-գուհին Կայսրուհին և Վելլապուրա Ֆէ-օ-գորովան և Մարիա Ֆէօգորովան և Մեծ Իշխան Ալեքսէյ Ալեքսանդրովիչն օգոստոսի 22-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին, կարեւոր վեցացի տաճարի ժամատանի թիւնը Կայսրը տաճարի հրապարա-կում դիտեց զօրահանդէսը և ապա բարձրագոյն հիւրերը մեկնեցին Վառա-նդապետ զորսանաւը նախաճաշելու հա-մար: Թագաւոր Կայսրը, Թագուհի-Կայս-րուհին, Մեծ Իշխան Ալեքսէյ Ալեք-սանդրովիչը և Մեծ Իշխանուհի Օլգա Ալեքսանդրովնան ժամը 3-ին 50 րո-պէսին գնացին դիտելու նաւային արանը և ապա նոցին Մեծութիւնները և նո-ցին բարձրութիւնները դիտելու մե-խանիքական արհեստանոցը: Գնալով ծովային վարչութեան երկարական կայարանը, դիտեցին այն և կառքերով գնացին վերաբուժական օդակարանը և անդամատանի աննակը, իսկ այստե-ղից, չընկնել նաւահանգիստը, գնացին ծովային ժողովարանը, որտեղ ընդու նոցին ժողովարանի առաջարկած թէյը իսկ այնտեղից մեկնեցին դրոսա-նաւը:

Կ. ՊԱՐԻՅԶ.— Թուրք կառավարու-թեան և քարափների ընկերութեան միջև կայացած համաձայնութեան դո-րութեամբ, թուրք կառավարութիւնը պէտք է մի տարուայ ընթացքում զին-քարափները կամ հասցնելու ընկե-րութեան վնասները, որովհետեւ թուրք կառավարութիւնը չէ կատարել իւր պարտաւորութիւնները, չնայելով զոր-ծը մի տարի յետաձգելուն, ուստի Ֆրանսիական զինուորը պահանջեց, որ ընկերութեանը վնասներ թրքական 50,000 իրա իրեն երկու տարուայ վնաս պահանջեց նմանապէս, որ ընկե-րութիւնը վերստանայ իւր բոլոր իրա-ւունքները:

ԱՐԻՍՏՈՒՊՈԼԻՍ.— Տընուիօ ու-ղարկուած Չուրի-փաշան գործում է աջողութեամբ:

Կրքիս-Քիլիսէ սանջակը խաղաղեցնե-լու համար հարկաւոր է դեռ ևս երկա-րտու միջոց, որովհետեւ տեղի պայ-մանները նպաստաւոր են պարտիզանա-կան պատերազմի համար և որովհետեւ հրոսակալութիւնը տակաւին զինեւորները գործելն է:

Արտաքսմանում տարածուած այն լուրը, թէ Աղբիւնուպոլիսի վրայէն ընկուած է ապստամբութեամբ, շատ է ճիշտ չէ: Հրոսակալութիւնը վայրա-գութիւններ են գործում այդ վրայա-թի 6 սանջակներից մէկում միայն:

Ռուսաց և աւստրալ-ունգարական զինուորներն Դրան տուած հազարա-ւոր են մէջ առուած է, որ կոմիտե-տի Սոֆիայում տեղի ունեցած վերջին նիստում վճռուած է կոմիտետի ան-դամներին ստիպել, որ հրոսակալու-թիւնը կազմեն կամ փոքր հաւաքեն, իսկ նրանց, որոնք չեն հնազանդուել, վճռ-ուած է սպանել. այս պատճառով

Կրտսեղիւնի և Դուրնիցայի մօտ, բոլ-ղարական սահմանում, սկսուել է հրո-սակալութիւնը կեղծանոցութեամբ: Զինքը, ուստիսի պաշարները և զինամթերքը կոմի-տեի համար տի են հանուած ոստի-կանութեան աչքի առաջ Բուրգասի նեղուցում և Երեւն տեղեւորում:

ԱՐԻՍՏՈՒՊՈԼԻՍ.— Թալլին, ինկաւի ունե-նալով Կրտսեղում թուրք զօրքերի կատարած բռնութիւնները, պետու-թիւնները ներկայացուցին ինքրեց, որ պահանջեն այնտեղի նախագահու-թիւնը իրար-կաշային պատժել:

ՍՈՒՐԱՆԻՍ.— Տընուիօում այսօր 600 տաւ. մահպան մի քանի հոգի: Վնասը հազարն է:

ԲՆԼԻՐԱՆ.— Նիշուում գտնուած է շատ սպանների ստորագրութիւնը կողմ մի կողմ, որի մէջ պահանջուած է դատի մատնել Ալեքսանդր Թագաւորի դէմ ե-ղած գաւաղութեանը մասնակցող սպաններին:

Կ. ՊԱՐԻՅԶ.— Թուրք լրագրողները ընտելութեանը յայտնում են օւղիտի տեղի ուղիները և առաջարկում են հետեւի նրա օրինակին:

Չմեռը մօտենալու պատճառով, ուս-թան իւր միջոցները անհրաժեշտ գումարները պիտի նուրբ զօրքերի համար հազարու և փախելի ներքնա-շոր գնելու համար:

Պրեքիստուրան նմանապէս յանձնա-ծրով է կաղմել նուրբարութիւններ ընդունելու: Բուրգասի ապստամբներից վնասուածների համար:

Կրքիս-Քիլիսէ սանջակի Պենկէ վելլի մօտ 250 ընկալի, որոնք միտցել էին հրոսակալութիւնի նետ, վերագործել են իրենց վելլը: Մի ճակատամարտի մէջ վրայապահութիւնը և ապստամբները կոտորել են 200 հոգի և թափել են շատ ուսման ու հրացաններ: Օրբիլի կաղայում ընդհարում է պատահել Վա-սիլ քահանայի հրամանատարութեան տակ գտնուած մի հրոսակալութիւնի հետ: Երկու բուրգասի սպանուած են, իսկ մնացած ապստամբները փախել են:

170 հոգուց բաղկացած ապստամ-բական մի խումբ Սուֆիլի մօտ բաժն-նուել են: 50 հոգի դիմել են զեպի Դերվիշի, որը գտնուած է Սուֆիլից դէպի արեւմուտք, իսկ 120 հոգի գեռ-նուած են Դուր-Քիստուի և Թուրքալիի միջև, իսկ այնտեղից հաւանաբար ու-ղում են խորտակել զինուորական զնա-ցները: Էդիւ-փաշան Դուր-Քիստուի մի քանի զօրախումբ է ուղարկել Նաւնց հետաձգելու իրենց համար:

Վերջին ժամանակ է կղարկարանը կոմիտեից յաճախ նախագրուածու-նել է ստացել, որ չլսանալի իւր գործունէութեանը, ուստի է կղարկա-րանը յաղաղում է յորդորներ կարգալ Մակեդոնիայի մոլորեցրած բուրգա-բանակցութեանը:

ԱՐԻՍՏՈՒՊՈԼԻՍ.— Ստամբուլի կղզու մօտ խորտակուեց եղբայրական շոգնաւ: Աղաւթուց միայն 8 նաւաստի:

ՍՈՖԻԱ.— Այն լուրերը, թէ իշխանը խորհրդակցութեան է հրաւիրել դիմա-դիր կուսակցութեան պարագլուխնե-րին, սուտ են: Կատարել վստահու-թիւն տաժելով գէպի մինիստրութիւնը, իշխանը բոլորովին անպատեւի կերպով էնկախեցրել հրաւիրեց բոլոր մինիս-տրներին: Կայսրի և արտակարգ խոր-հուրի:

Սուտ է մի քանի լրագրողների մէջ հաղորդուած այն լուրը, թէ Աղբիւ-նուպոլիսում հրեան է պատահել և վա-ռօղի պահանջու յօս է ցնդեցրած:

Նիշ.— Չընկալալուած սպանների թ-ւում գտնուած են կապիտաններ Սուրվ-իչ և Նովակովիչ և փոքր գնդապետ Պիշտիչ, մայիսի 29-ին վերադարձած Թեոդորովիչի ջրջորդին: Սուրվիչը Ալեքսանդր Թագաւորի թիկնապահն էր: Սպանները մահուան պատժ էին պահանջում հանգուցեալ թագաւորի դէմ դաւ սարքողների համար: Դոչին ստորագրել են 700 սպայ:

ՍՈՖԻԱ.— Իշխանը հրաման ստորա-գրեց ազգային ժողովի քաժակու մա-սին: Հրամանը հրատարակուած է և մեծ աղմուկ է հանել:

Ստամբուլի կաղայում գտնուած ապստամբների բանակից հաղորդում են, որ տեղի են ունեցել բազմաթիւ

ընդհարումներ Աղբիւնուպոլիսի շրջա-կայում և մանր խփակարձ հրացա-նաձգութիւններ Բիթլիայի վրայ յիշում:

Հաղորդում են թուրքերի անգլիա-թիւնների մասին:

Բաղդադի լուրեր են չընթաց Վա-կապուս շոգնաւի պայթման մասին, կարծու են որ պայթել է խողովակը և այրուել են տակաւինները, որոնք կաղմում են եղել շոգնաւի բնուր: Զո-հուած են 20 հոգի:

ՎԵՆԵՍ.— Տընուիօում պատահած հրեանի ժամանակ այսուի է 500 չէրք. զրանց թւում 7 մղկիթ և մի սինա-գոգ: 3,000 հոգի մնացել են բացօթեայ: ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.— Մեծ Իշխան Միխա-յիլ Եկիոյայիչին հիւանդութեան մէջ առանձին փոփոխութիւններ չեն պա-տահել: Ինքնազգացումը լինու լաւ է:

Կ. ՊԱՐԻՅԶ.— Երեւոյի օրուտնից նորից կապի երթեկեկ «orient. ex-press»:

ԱՐԻՍՏՈՒՊՈԼԻՍ.— Իրերի տրտալարը դու-թեան պատճառով պատգամաւորների ժողովը գումարներու է հոկտեմբերի 2-ին:

ՎԵՐՍԱՆՈՒՊՈԼԻՍ.— Ֆինլանդիայի մինիս-տր Մանուէլ ծովի մէջ լողանալիս խեղդուեց:

ՊԱՐԻՅԶ.— Չեխ աղայի կուսակցու-թեան աղաւթաւորների և մարդու-խների կողմի ժողովում միաձայն ըն-դունուած է մի որոշում, որի դորու-թեամբ չեն պատգամաւորների տու-ցին պարտականութիւնը համարում է ներկայ կառավարութիւնն ու գործա-վել իշխանութիւնը պաշտօնակա անե-լու և կառավարութեան ներկայ օր-տեմը վերացնելու ձգտումը: Կլորը պատգամաւորներին հրաւիրում է գոր-ծիլ օրէնսդրական և գործադիր իշխա-նութեան ապակեղծանցման ուղով,

ձգտելով հաւատար իրաւունքներ ձեռք բերելու Աւստրիա-Ունգարիայի բոլոր ազգութիւնների համար:

ԲՆԼԻՐԱՆ.— Չօրաբանակի մէջ պա-ռակտում ձգելու նպատակով զանազան տեղապահ իրենց սպանների մէջ գաղաւի կռիւն տարածելուն համար Նիշում ձեռքաւորուած սպանների թիւը հասնում է 28-ի նրանցից մի քանին ենթարկուած են միայն տնային կա-լանաւորման: Գննութիւն է կատարում Յոյս ունին, որ կաղդուի այս միջոցէ-պը վերջացնել փոխադարձ համաձայ-նութեամբ, հաշտեցնելով զօրաբանակի զանազան խմբերն իրար հետ:

Թագաւորը վաղը Նիշից կվերադա-նայ Բնկարա:

Այս առթիւ օտարերկրեայ մամուլի տարածած երկիւղալի լուրերը համար-ւում են չափազանցուած, իսկ մի քա-նի դժգոհ սպանների յայտնած ուղտու-նայինները— ոչ լուր:

Կ. ՊԱՐԻՅԶ.— Մեծ վեզիրը մի քանի գնահատելի յայտարարեց, որ հը-րօսակալութիւնի անկարգութիւնները Միաստիլի վրայից զրեթէ ճըն-շուած են: Ապստամբների հետ միացած գնդական բնակիչները Կրքիս-Քիլիսէի սանջակներում զրեթէ լուրեր էլ յիտ են դարձել:

ԲՈՒԴԱՊԵՍՏ.— Լրագրողների հաղոր-դած լուրն այն գնահատութեան մա-սին, որ իւրթէ ցոյց է տուել այստեղ գտնուած հետակ գնդերի մի զօրա-խումբ, ճիշտ չէ:

Օգոստոսի 24-ից

ԼԻՐԱՆԻ.— Բաղդադի պալատի մօտ ժամանեցին թագաւոր Կայսրը, Թագուհի-Կայսրուհին և Մարիա Ֆէ-օ-գորովան և Մեծ Իշխանուհի Օլգա Ա-լեքսանդրովնան: Նաւամատոյցի վրայ, ուր գնաւորեցին Կուրլանդիայի նա-հագապետ և նաւահանգիստի կառա-վարիչը, հաւաքուել էին գրան մինիս-տրը, պալատական կոմսերանտը, ա-ւագ-արարողապետը, բաղդադի իրա-ւասունները, բորայի կոմսետի ներ-կայացուցիչները օտարերկրեայ հիւպա-պատոնները և այլազանների ներկա-յացուցիչները: Բաղդադի թագա-ւոր Կայսրին մատոյց աղուհաց, իսկ բաղդի ներկայացուցիչների կանայք Թագուհի-Կայսրուհին ժողովի մատուցե-ծաղիկները: Լիւրայի հրէայ հիւ-րանքի իշխան մատոյց մաղապ թա-հագաւորան արծաթակաղմ: Պալատի

կողմի չինուած է մի բարձրաւանդակ-որի վրայ տեղաւորուած էին 400 լա-տիւ կռիւղներ աղայի հագուստներով Պալատիցի գուրս զաւուց յետոյ Թա-գաւոր Կայսրն ընդունեց վեզիրների զըն-դից կաղմուած պատուաւոր պահապա-րութիւնը: Այստեղից կառքերով նոցին Բարձրութիւնները գնացին Երբորու-թեան պարտուալ երկեղեյին, որտեղ դիմաւորեց հոգեւորականութիւնը. եկե-ղեցին այցելուեց յետոյ այցելեցին մօտակայ բերքերը և մեկնեցին դէպի կուրլանդական աղուհագաւորութեան պալատի: Ծարի ճանապարհին շարէ շար կանգնած էին համարների ներ-կայացուցիչները, հրէաների խումբը, հեծելանաւորները ընկերութիւնները և գործարանների բանուորները: Պալ-լիտի մօտ խմբուած էին քաղաքի բո-լոր դպրոցների սաները: Պալատի հանելուց յետոյ նոցին Մեծութիւննե-րին գնաւորեց նախադասական աղու-հագաւորութեան պարագլուխը: Նոցին Մե-ծութիւնները ընդունեցին աղուհագա-ւորութեան առաջարկած թէյը:

Պայծառաւայլ իշխան Լիւրն առա-ջարկեց Թագաւոր Կայսրի և Թագուհի-Կայսրուհիների կենացը: Թագաւոր Կայսրը շնորհակալութիւն յայտնեց սիրալի ընդունելութեան համար և բաժակը բարձրացրեց Կուրլանդիայի աղուհագաւորութեան բարգաւաճման հա-մար: Պալատիցից դուրս գալուց յետոյ թագաւորն աղուհաց ընդունեց գործա-բանների բանուորների, կուրլանդի-աւորների և փինալիտի ու ռեպալական զորքի աշակերտների կողմից: Թագու-հի-Կայսրուհին ստուգեց ընդունե-լիս այլկանց գնահատելի և Օլգինեան պատգամաւորների աշակերտների կող-մից, և ապա նոցին Մեծութիւնները և նոցին Բարձրութիւնները մեկնեցին Կայսրական գրաստանը:

Օգոստոսի 23-ին, առաւօտեան ժամը 9:12-ին, Թագաւոր Կայսր և Մեծ Իշ-խան Ալեքսէյ Ալեքսանդրովիչը բերել-եղալու ամբողջութիւնները, ուրբութիւննե-րի մէջ կանգնեցրած էր Լիւրայի բերդային զօրաբաժնի պատուաւոր պահապարկութեանը: Նոցին մեծաթեանը և նոցին Բարձրութեանը բազալու-թիւնները էր տալիս ամբաժնիչների փոխ-գնդապետ Մախկովիչը: Օրուայ ժամը մեկին Թագաւոր Կայսրը մեկնեց դրօսանաւը: Ուրբութիւնը զօրաբանակի վրայ հրաւիրուած էին Կուրլանդիայի նահանգապետը, Կուրլանդիայի նա-հագաւոր Կայսրը և Մեծ Իշխան: Կայսրը անուակաւութեան բոլոր պա-րագլուխները և կառավարական հա-տատութիւնները ներկայացուցին իւր-իւր Լիւրայի մեկնելու համար: Կայսրը մեկնեց Մեծ Իշխան Ալեքսէյ Ալեքսանդրովիչը:

Կրքիս-Քիլիսէ.— Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց մի խումբ աւաղակներ, որոնց վրայ կապած էր, թէ նրանք սիստեմատիքաբար թալաններ և սպա-նութիւններ են կատարում Ռուսիայի գնահատած ծայրերում:

ԲԻՐԻՍՍԷ.— Առօրեապահութեան կոն-գրեսի տուրքերը Երբորու-թեան ըն-դունեց հետեւալ տուարկը. տուրքը կուրլանդիայից անհատներից մարդ-կանց, այնուամենայնիւ գնահատե-լիս հետազոտութիւնները հիմը են տալիս պատուիրելու, որ առողջապահական միջոցներ ձեռք առնուին տուրքերու-լեցող անհատներից մարդկանց շան-ցնելու համար:

ԲՆԼԻՐԱՆ.— Լուրում է, որ Նիշում ձերբակալուած սպաններն ապստամ-բութեան համար:

Կ. ՊԱՐԻՅԶ.— Հիմը չունին այն լուրե-րը, թէ Լեւոնի գնահատական դի-«Պիլլոս» շոգնաւի վրայ գնահատե-լիքը է արուած. շոգնաւը վնասուած չէ:

Բուրգասից ստացուած տեղեկու-թիւնները երեւում է, որ մինիստրնե-րի խորհրդի իշխանի նախագահու-թեամբ կայացած արտակարգ նիստում վճռուած է պահպանել խաղաղութիւնը:

Օգոստոսի 25-ից

ՊԱՐԻՅԶ.— Բուրգասում մեծ հե-տաքրքրութիւն է առաջ բերել ճապո-նացիների Սամբալ կղզու գնումը, որ հայտնուած է ոչ շատ հեռու Մակայոյից: Սամբալի տուրք է առաջարկուած

նշանակութիւն: Օստիկ ցուցահանդէ-սում չեն եղել ցուցադրուած ուսու-կան տրեւանդութիւններ, բացի Սմիլնովի օղից, որը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ իւր թէ Օստիկ ճանապէ ֆի-մայի կեղծած մի խմիչք:

ՍՈՖԻԱ.— Գաւառներում շարունա-կում են տեղի ունենալ ժողովրդական միախնդիր ի նպատակ մեկնողական ապստամբութեան: Իշխանի նախագահա-կան տակ տեղի ունեցած մինիստրա-կան խորհրդի մէջ որոշուել է պահ-պանել չէղքը դիւրը և ամեն հնարաւոր միջոց ի գործ դնել, Թիւրքիայի հետ պատերազմի ընդհարում ունենալուց խուսափելու համար: Առանհապա-րակութիւնը առաջ կկառ ղէպում, կա-ռավարական շրջանները հնարաւոր են համարում պաշտպանական զօրութիւն հրատարակել Բուրգասում, Ֆիլիպպե-լում, Կլուսեպոլիսում, Սոֆիայում և երանց բոլոր շրջաններում:

Նիշ.— Նիշուում.— Փակուեց չըա-բաշական համաժողովը: Օգոս-տոսի 24-ին տեղա են բերուել երկու կին, որոնք մասնակցու-թիւն են ունեցել վաճառական Մատ-վիլի սպանութեան գործին, որի մար-մինը տրեղի մէջ ուղարկուած էր խորհրդի:

Կ. ՊԱՐԻՅԶ.— Վիպոմատիքական ներ-կայացուցիչներից ոմանց ստացած սպանական նամակներին լուրը նշո-նակութիւն չի տուում:

ԲՆԼԻՐԱՆ.— Թագաւորը վերադարձաւ իւր ընտանեկ հետ միասին և ըն-դունեց մեծ հանդիսով:

ՎԵՆԵՍ.— Տեղի ունեցաւ միջապա-րամնական գաղանկցութեան խոր-հրդի նիստը զբաղուելու համար մի-ջազգային միջնորդարանի վերաբերած հարցերով: Տեղի ունեցաւ դա-նակցութեան համաժողովը զա-րուսների ծրագրերը վերջնականապէս հաստատուած է: Օգոստոսի 28-ի երե-կոյիսին խորհրդ տեղա ժամանեց:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.— Վերջին օրուայ ըն-թացքում Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկո-լաեիչի առողջապահական վիճակի մէջ ոչ մի փոփոխութիւն չի կատարուել: Սրտի մարտողական գործարանների գործունէութիւնը գահացուցիչ է:

Խմբագիր հրատարակիչ՝ ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐԱՆ

Ա Ջ Դ

2րդ թիւը չեն ուղարկում. յի-շեցիւում են իրենց պարտքը նը-րոնց, որոնք «Նոր-Պար»-ը շարու-նակ ստանում են, բայց մինչև այ-ժմ իրենց պարտքը չեն վճարել:

ՅԱՅ ՏԱՐԱՐՈՒԹԻՆԵՐ

ԴՊՐՈՑ ՆԻ ՊԱՆՍՈՆ

Յ. ՄԵԼԻ

